Eduskunnan lakivaliokunta

Helsinki 07.12.2021

HUS nuorisopsykiatria

Laura Häkkinen, linjajohtaja

PL 590

Välskärinkatu 12

00029 HUS

Viite: KAA 5/2020 vp Kansalaisaloite Kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamiseksi

https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/KAA+5/2020

HUS nuorisopsykiatrian kirjallinen asiantuntijalausunto

Kannabis on yleisin nuorten käyttämä laiton päihde. Elämänsä aikana sitä on kokeillut arviolta 700 000 suomalaista. Käyttö alkaa yleensä nuorena tai nuorena aikuisena, ja Suomessa yleisimmin kannabista käyttävät 25-34-vuotiaat. Heistä lähes 40 % on kokeillut kannabista. Asenteet käyttöä kohtaan ovat muuttuneet sallivammiksi, ja vuonna 2015 lähes puolet nuorista katsoi, ettei kannabiskokeiluihin liity mitään riskejä tai että riskit ovat vähäisiä. Tämä saattaa enteillä kannabiksen käytön yleistymistä tulevaisuudessa, tuoreimpien raporttien mukaan käyttö näyttää yleistyvän.

Nuoruus on herkkää aikaa kannabiksen haitoille, sillä keskushermosto kypsyy silloin laaja-alaisesti. Nuoruusaikaan ajoittuvalla kannabiksen käytöllä onkin todennäköisesti erilainen vaikutus aivojen toimintaan kuin aikuisiässä. Käyttö voi myöhemmin altistaa mielenterveysongelmille ja päihdehäiriölle. Riippuvuustasoinen ongelma kehittyy noin 10 %:lle kannabiksen käyttäjistä. Suomalaisilla nuorilla aikuisilla kannabiksen käyttöhäiriön, haitallisen käytön tai riippuvuuden esiintyvyys on 2 %:n luokkaa. Näiden häiriöiden elinaikainen esiintyvyys on kuitenkin suurempi niillä, jotka ovat aloittaneet käytön nuoruudessa (16 %), ja etenkin niillä, joilla käyttö on päivittäistä (25-50 %).

Viime vuosina päihteistä on tutkittu eniten kannabista psykoosisairauden puhkeamisen riskitekijänä. Kannabiksen käyttö lisää psykoosisairauden puhkeamisen riskiä 2-4-kertaiseksi. Riski on annosriippuvainen ja se on suurentunut erityisesti alle 15-vuotiaana käytön aloittaneilla. Tuoreen katsauksen mukaan aikaisin aloitettu ja säännöllinen käyttö näyttää olevan yhteydessä myös myöhemmin ilmeneviin ahdistuneisuushäiriöihin, depressioon ja itsetuhoiseen käytökseen.

Yksittäisetkin kannabiskokeilut vaikuttavat heikentävästi oppimiseen, tarkkaavaisuuteen ja muistin toimintaan. Mitä enemmän ja pitempään on käytetty, sitä kauemmin kognitiivisten toimintojen palautuminen kestää. Toistaiseksi ei tiedetä, aiheutuuko nuorena aloitetusta kannabiksen käytöstä pysyviä muistiongelmia.

Kognitiivisten toimintojen heikkenemistä on kuvattu myös amotivaatio-oireyhtymässä, joka voi aiheutua pitkäkestoisesta ja runsaasta kannabiksen käytöstä. Tyypillistä sille on motivaation heikkeneminen, saamattomuus, apaattisuus, keskittymiskyvyttömyys, vaikeus omaksua uusia asioita ja ongelmat rutiininomaisistakin arkipäiväisistä tehtävistä suoriutumisessa. Tutkimusnäyttö kannabiksen säännöllisen käytön vaikutuksesta motivaatioon on kuitenkin toistaiseksi ristiriitaista.

Kannabiksen käyttöön liittyy siis sekä psykoosisairauden puhkeamisen että todennäköisesti myös muiden psykiatristen häiriöiden puhkeamisen riskin lisääntyminen. Lisäksi kannabis lisää todennäköisesti tarkkaavuuden ja muistitoimintojen ongelmia sekä apaattisuutta, ja nämä riskit ovat korkeampia mikäli kannabiksen käyttö on aloitettu nuorena. Tämä tulee ottaa huomioon kun pohditaan kannabiksen käytön rangaistavuuden poistamista. Rangaistavuuden poistaminen saatetaan etenkin nuorten keskuudessa tulkita viestinä siitä, että kannabiksen käyttö olisi riskitöntä.

Helsingissä 7.12.2021

Laura Häkkinen
linjajohtaja
HUS psykiatria, nuorisopsykiatrian linja